

Ordlista till skolföreläsningen

FORSKARE SÖKER DE FÖRSTA DJUREN

Begynnelse

I filmen används ordet i betydelsen början, första skede eller inledning.

Blötdjur

En av de största djurstammarna. Musslor, sniglar och bläckfiskar är blötdjur. Blötdjur lever i vatten eller fuktig miljö. De tål inte att torka ut.

Chancelloriider

Tidiga djur som levde fastsittande på havsbotten. De hade stjärnformade skleriter på utsidan till skydd mot rovdjur och man kan ofta hitta dem som fossil.

Diversitet

Diversitet betyder variation. Stor (art)diversitet innebär stor artrikedom. Vid vissa tider i jordens historia, till exempel under kambrium, ökade djurens diversitet, vilket betyder att det utvecklades nya typer av djur och många nya arter.

Fauna

Alla djur som lever på en viss plats utgör tillsammans en fauna. Till exempel ingår både älgar, björnar och citronfjärilar i den svenska faunan. Om man tittar i berggrunden kan man jämföra den fossila faunan från olika platser eller geologiska tider.

Fossil

Rester och spår av utdöda djur eller växter som har bevarats i berggrunden.

Geologisk tidsperiod

En del av jordens historia. En geologisk tidsperiod definieras av de olika djur och växter som har lämnat fossil efter sig och de geologiska händelser (till exempel vulkanutbrott) som inträffade under perioden. Exempel på geologiska tidsperioder är *krita* (145-66 miljoner år sedan) då dinosaurierna dog ut och *devon* (419-359 miljoner år sedan) då de första landdjuren utvecklades.

Halkierider

En typ av djur som levde under kambrium. Liknade sniglar men hade små taggformade skleriter och två större skal på ryggen. Känd från både lösa skaldelar och från helt bevarade fossila djur. Nära släkt med blötdjuren och sifogonokitiderna.

Härröra

Att härröra betyder att härstamma från, eller ha sitt ursprung i något.

Intervall

I filmen används ordet i betydelsen tidsperiod.

Kambriska explosionen

Ett intervall i jordens historia då djurlivet utvecklades för första gången. Varade ungefär mellan 540 och 520 miljoner år före nutid.

Kambrium

En geologisk tidsperiod som varade mellan 541 och 485 miljoner år före nutid. Under kambrium utvecklades djurlivet i havet, men det fanns inga djur på land.

Livets träd

En systematisk indelning av allt liv på jorden. Visar hur alla organismer är besläktade med varandra. I livets träd ser man vilka egenskaper som är lika, eller som skiljer olika organismgrupper åt. Till exempel kan alla djur röra sig fritt under någon del av sitt liv och alla växter har fotosyntes. Svampar har ingen fotosyntes och kan inte röra sig, därför ha de en egen gren i livets träd.

Sediment

Lösa avlagringar på jordytan eller havsbotten. Sediment kan bestå av olika slags partiklar som sand, grus och lera. Även av kalk, som bildats av olika organismers skal och skelett eller salt som fällts ut från havsvattnet.

Ordlistan fortsätter på nästa sida.

Sifogonokitider

En typ av djur som levde under tidig kambrium. Liknade sniglar men hade små taggformade skleriter på ryggen och man hittar dem som fossil. En av blötdjurens första förfäder.

Skleriter

Små skaldelar, plattor eller taggar som sitter på utsidan av ett djur. Varje sklerit skyddar en liten del av kroppen. Många skleriter tillsammans skyddar hela kroppen. Jämför med fiskarnas fjäll som är en slags skleriter.

Spårfossil

Avtryck i sten av djur som har rört sig på marken eller havsbotten. De allra första djuren är bara kända från slingrande krypspår på havsbotten.

*Modell av havsbotten under kambrium. Några av djuren beskrivs i filmen.
Foto: Naturhistoriska riksmuseet*